

БӨЛІМ: ҚАРЖЫЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ

Қаржылық сауаттылықты қалай арттыруға болады: несие, рассрочка және жинақ туралы шындық

ЖАРИЯЛАНДЫ
24.05.2026ТІРЕК СӨЗДЕР
ақша үнемдеу, жинақ, қаржылық
сауаттылық, несие, рассрочкаСІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/188921/>

Қаржылық сауаттылықты қалай арттыруға болады деген сұрақты мен 30 жыл бойы күнде көремін. Бір заңдылықты анық байқадым: несие алған адамдардың 9-ы 10-нан 5 жылдан кейін де сол несиені өтеп жүреді. Қағазда бәрі жеңіл көрінеді, ал шын өмірде қарыз ұйқыны ұрлайды, тыныштықты бұзады, отбасының жоспарын быт-шыт қылады. Несие — байлыққа жол емес, кедейлікке тұзақ. Рассрочка — “тегін ақша” емес, болашақ кірісіңді бүгін жұмсау.

НЕСИЕ/РАССРОЧКА ШЫН МӘНІНДЕ ҚАНША ТҰРАДЫ — НАҚТЫ ЕСЕП

100 000 теңгелік телефонды 12 айға рассрочкаға алдың делік. Ай сайын 12 000 теңге төлейсің. Бір қарағанда 144 000 теңге ғана сияқты. Бірақ жолақы, қосымша қызмет, сақтандыру, комиссия қосылса, шын төлем 145 000–155 000 теңгеге жетеді. Яғни 100 000 теңгенің заты саған 45 000 теңгеге қымбатқа түсуі мүмкін.

Ал 500 000 теңге несие 24 айға 35% жылдық мөлшерлемен берілсе, сен тек қарызды емес, үстеме ақыны да сүйретіп жүресің. Сондықтан “ай сайын аз төлеймін” деген сөзге сенбе. Аз төлем — ұзақ азап.

БАНКТЕР МЕН ДҮКЕНДЕР СЕНІ ҚАЛАЙ АЛДАЙДЫ — ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ТӘСІЛДЕР

Бірінші тәсіл — “айына небәрі 9 990 теңге” деп көзді арбау. Екінші тәсіл — “соңғы күн”, “тек бүгін” деп асықтыру. Үшінші тәсіл — бастапқы жарнаны кішкентай етіп көрсетіп, жалпы соманы жасыру. Төртінші тәсіл — кассада шаршап тұрған адамды тез шешімге итермелеу.

Менің кеңесім қатал: дүкенде аш қарынмен де, ашулы кезде де, асыққанда да несие

алма. Ол сәтте ми есептемейді.

НЕСИЕСІЗ ӨМІР СҮРУДІҢ НАҚТЫ ЖОЛЫ — ҚАДАМ БОЙЫНША

- Алдымен 1 ай бойы барлық шығыныңды жаз.
- Керексіз 3 шығынды қысқарт: тәтті сусын, артық жеткізу, импульспен алу.
- Телефонды, киімді, тұрмыстық затты тек ақша жиналған соң ал.
- Үлкен сатып алуға 30 күн күту ережесін енгіз.
- Жалғыз сұрақ қой: “Бұны қазір алмай-ақ 6 ай өмір сүре аламын ба?”

ЖИНАҚТАУДЫҢ 3 АЛТЫН ЕРЕЖЕСІ

- Айлығыңның кемінде 20%-ын бірден бөлек шығар.
- Апта сайын шағын сома сал: 5 000, 10 000 немесе 15 000 теңге.
- Жинақты бір мақсатқа жұмса: 3 айлық қор, оқу, баспанаға дайындық.

300 000 теңге айлық алсаң, 60 000 теңгені алдымен жина. Қалғанына ғана өмір сүр. Кері тәртіп — қарызға апарады.

«БІРАҚ АҚША ЖЕТПЕЙДІ» ДЕГЕН СЫЛТАУҒА ЖАУАП

Ақша жетпесе, мәселе табыста ғана емес, тәртіпте де. Үйге кірген күні-ақ ақша бөліп қой. Тамақ жоспарын 7 күнге жаса. Артық жазылымдарды өшір. Ескі затты сатып пайда тап. Қосымша табыс ізде. Бірақ ең бастысы — “қазір алсам жеңіл болады” деген ойды тоқтат. Ол ой талай отбасын шыр айналдырып тастады.

БҮГІН ЖАСАЛАТЫН БІР ІС-ҚИМЫЛ

Бүгін кешке қолыңа қағаз ал да, соңғы 30 күндегі барлық қарызыңды, рассрочқаңды, міндетті төлеміңді жаз. Қарыз көп болса, ертең емес — бүгін азайтуды баста. Жинақ жоқ болса, бүгін 1 000 теңге болса да бөлек шығар. Қаржылық сауаттылық осылай басталады: арманнан емес, тәртіптен.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.